

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

08

kwietnia 2018

niedziela

18:00

NFM, Sala Główna

War Requiem

Thomas Neuhoff – dyrygent

Daniel Spaw – dyrygent

Banu Böke – sopran

James Gilchrist – tenor

Erik Sohn – baryton

Chór NFM

Polski Narodowy Chór Młodzieżowy

Agnieszka Franków-Żelazny – kierownictwo artystyczne Chóru NFM i PNChM

Chor des Bach-Vereins Köln

Les Pastoureux Petits-Chanteurs de Waterloo

Jugendchor der Lukaskirche Bonn

Coventry Cathedral Girls' Choir

Członkowie Orchestre Français des Jeunes

Bundesjugendorchester – National Youth Orchestra of Germany

B. Britten

Program:

Benjamin Britten (1903–1976) *War Requiem* op. 66 [90']

I Requiem aeternam

II Dies irae

III Offertorium

IV Sanctus

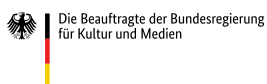
V Agnus Dei

VI Libera me

Koncert pod patronatem:

Partnerzy projektu:

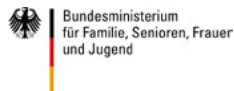

Wydarzenie organizowane we współpracy z:

bundesjugendorchester

Nationales Jugendorchester der Bundesrepublik Deutschland

Sponsorzy Bundesjugendorchester – National Youth Orchestra of Germany:

O projekcie

Kiedy Chor des Bach-Vereins Köln pod kierownictwem Thomasa Neuhoffa, określany przez Kölner Gesellschaft für Alte Musik jako „jeden z najlepszych chórów w katedralnym mieście”, spotyka Bundesjugendorchester, najmłodsza orkiestrę w Niemczech, wówczas mamy podwójną gwarancję energii, radosnego śpiewu i gry oraz najwyższych standardów artystycznych. Europejski Rok Dziedzictwa Kulturowego 2018 oba zespoły postanowiły uczcić międzynarodowym i międzypokoleniowym projektem muzycznym *War Requiem*. Wraz z zaproszonymi muzykami – Banu Böke, Jamesem Gilchristem, Erikiem Sohmem, Chórem NFM, Polskim Narodowym Chórem Młodzieżowym, Les Pastoureaux Petits-Chanteurs de Waterloo, Jugendchor der Lukaskirche Bonn, Coventry Cathedral Girls' Choir i członkami Orchestre Français des Jeunes – wykonają utwór pod dyrykcją Thomasa Neuhoffa i Daniela Spawa w Kolonii, Wrocławiu i Berlinie.

OMÓWIENIE

Agata Adamczyk

„To nie jest książka o bohaterach. [...] Mój temat to Wojna i żałość wojny. Poezja jest w tej żałości” – skonstatował Wilfred Owen w przedmowie do wierszy, które pisał w szpitalach polowych i wojennych okopach podczas długich godzin oczekiwania na rozkazy. Opowiadające o hekatombie I wojny światowej z perspektywy żołnierza znajdującego się w epicentrum wydarzeń dzieło Owena jest porażająco realistycznym obrazem tamtej rzeczywistości. Brytyjski artysta nie dożył wydania swoich wierszy – zginął w listopadzie 1918 r. we Francji podczas przeprawy przez kanał Sambre-Oise, zaledwie na tydzień przed zawieszeniem broni. Do mrocznej poezji Owena kilkadziesiąt lat później sięgnął Benjamin Britten, gdy rozpoczął pracę nad swoim *War Requiem*.

Brytyjski kompozytor jako zdeklarowany pacyfista daleki był od patriotycznych uniesień bojowników, a ta postawa często spotykała się z krytycznymi opiniami. Wszelkie wojenne działania wywoływały w nim moralny sprzeciw. Żył wśród ludzi, dla których wspomnienia okropności I wojny światowej oraz kryzysu ekonomicznego, jaki po niej nastąpił, były wciąż żywe. Temat ten bardzo często powracał w literaturze oraz sztuce lat 20. i 30. Osobiste doświadczenia przechodziły w literacką fikcję, także w dalekiej od rzeczywistości formie, jak choćby ta wizja z powieści *Pokój Jakuba Virginii Woolf*: „Okrety wojenne promieniście

wyszły na Morze Północne [...]. Na dany sygnał wszystkie działa kierują się na cel, który [...] zostaje rozbity w drzazgi. Z równą nonszalancją tuzin mężczyzn w kwiecie wieku, o spokojnych twarzach, schodzi w głębiny morza i tam beznamietnie (choć z pełną doskonałością rozwiązań technicznych) i bez skargi wspólnie się duszą. Niczym szeregi otowianych żołnierzyków armia pokrywa pole, wspina się na wzgórce [...] i pada na ziemię, chociaż, jeśli spojrzeć przez lornetkę, można dojrzeć, że jedna czy dwie sylwetki wciąż jeszcze niespokojnie poruszają się to w górę, to w dół, jak potamane zapałki”. Britten z kolei był nacownym świadkiem skutków nazistowskiego piekła. Spowodowane bombardowaniami zniszczenia, które ujrzał po powrocie z Ameryki, oraz obraz wyzwoleńców obozów koncentracyjnych odcisnęły trwałe piętno na jego psychice.

W latach 60. XX w. wraz z antywojennymi nastrojami towarzyszącymi wyścigowi zbrojeń Brytyjczycy znów chętnie sięgnęli do poezji Owena. Zainteresował się nią również Britten, który w 1961 r. otrzymał zamówienie na stworzenie dzieła uświetniającego uroczystość konsekracji odbudowanej po zniszczeniach wojennych katedry gotyckiej w Coventry. Tak powstało jedno z najważniejszych oratoriów XX w. – *War Requiem*, będące wyrazem pacyfistycznych, filozoficznych, narodowych i religijnych przekonań kompozytora. Połączył on taciński tekst mszy za zmarłych z dziewięcioma wierszami Owena (śpiewanymi przez tenor i baryton), które są poruszającym komentarzem do liturgii, a jednocześnie nośnym, pozbawionym politycznego obciążenia przestaniem pokoju.

Kontrastujące ze sobą teksty *sacrum* i *profanum* oraz monumentalna, bogata brzmieniowo obsada (orkiestra symfoniczna, zespół kameralny, organy, troje solistów, chór mieszany i chór chłopięcy) to nie jedyne powody, dla których odbieramy *War Requiem* jako wyjątkowo przejmującą i oryginalną ekspresję dramatyczną. Nieocenione znaczenie w tym dziele mają również zastosowane przez Brittena środki wokalne i symfoniczne, których źródłem jest doświadczenie zdobyte przez niego w pracy z operą i chórami. Zwraca też uwagę synteza cech języka muzycznego – połączenie tradycyjnych struktur dźwiękowych z politonalnymi konstrukcjami opartymi na modusach i innymi rodzajami nowoczesnych zbiorów wysokości dźwięków.

Prawykonanie *War Requiem* odbyło się 30 maja 1962 r. w katedrze św. Michała w Coventry. Britten poświęcił to dzieło pamięci Rogera Burneya, Piersa

Dunkerleya, Davida Gilla i Michaela Hallidaya. Dunkerley jako jedyny z tej czwórki przeżył wojnę, jednak traumatyczne wspomnienia lądowania w Normandii i inne dramatyczne przeżycia wojenne popchnęły go w 1959 r., na dwa miesiące przed ślubem, do popełnienia samobójstwa.

Powierzenie przez Brittena partii solowych Rosjanice Galinie Wiszniewskiej (która ostatecznie nie wykonała swojej partii, ponieważ nie dostała zgody władz ZSRR na wyjazd z kraju), Anglikowi Peterowi Pearсовi oraz Niemcowi Dietrichowi Fischerowi-Dieskau miało symbolizować ducha zjednoczenia narodów. Podobny wymiar mają dziś potężne siły zespołów z Anglii, Francji, Niemiec i Polski. Przy pierwszym wykonaniu z 1962 r. na prośbę kompozytora zrezygnowano z końcowego aplauzu. Na stronie tytułowej partytury twórca przytoczył wspomniane już na początku tego tekstu słowa Owena: „Mój temat to Wojna i żal wojny”. *War Requiem* zyskało uznanie nie tylko publiczności, lecz także krytyków na całym świecie. Po premierze dzieła Britten w liście do swojej siostry pisał: „Mam nadzieję, że ludzie trochę pomyśla”.

Thomas Neuhoff, fot. Thilo Schmulgen

Thomas Neuhoff

Thomas Neuhoff jest dyrektorem artystycznym Choru des Bach-Vereins Köln. Dzięki swoim niecodziennym koncepcjom i formom przygotowywanych wydarzeń artystycznych, niezadko wykraczającym poza sam utwór muzyczny, cieszy się dużym zainteresowaniem publiczności i krytyki. Główną cechą jego przedsięwzięć jest połączenie muzyki o najwyższej jakości i różnorodności stylistycznej z dziełami niekonwencjonalnymi. Artysta posiada niezwykłą

zdolność przekazywania swojej muzycznej pasji innym, w szczególności młodym słuchaczom. „Szkoła śpiewu” Thomasa Neuhoffa cieszy się ogromnym powodzeniem wśród młodzieży, która dzięki niemu poznała i pokochała śpiewanie w chórze. Pod jego batutą Chór des Bach-Vereins Köln wystąpił w 2016 r. ze wspianą Gürzenich-Orchester w Kölner Philharmonie oraz na festiwalu Acht Brücken – Musik für Köln, wykonując brawurowo utwór Mass L. Bernsteina. Dzięki Thomasowi Neuhoffowi Chór des Bach-Vereins Köln stał się przodującym chórem oratoryjnym Kolonii. W ten sposób szeroka publiczność może zarówno słuchać słynnych dzieł patrona zespołu w wersji oryginalnej, jak i brać udział w koncertach z repertuarem złożonym z utworów angielskich, francuskich i amerykańskich kompozytorów. Thomas Neuhoff wielokrotnie dyrygował *War Requiem* B. Brittena w Anglii i Niemczech.

Daniel Spaw, fot. archiwum artysty

Daniel Spaw

Młody amerykański dyrygent i pianista Daniel Spaw w 2007 r. przyjechał do Europy powodowany swoją pasją do muzyki zachodnioeuropejskiej. Studiował dyrygenturę w Hochschule für Musik und Tanz Köln. Jeszcze przed dyplomem magisterskim w 2012 r. dyrygował w Niemczech ze znaczącym sukcesem symfoniemi R. Schumanna i J. Brahmsa, a także oratoriami J.S. Bacha, G.F. Händla i R. Schumanna. Swój pierwszy angaż operowy otrzymał w Landestheater

Linz w 2012 r. – dzięki niemu mógł pracować nad szerokim repertuarem operowym (prowadził m.in. *Czarodziejski flet*, *Carmen* i *Salome*), musicalowym, operetkowym i baletowym. W ostatnim sezonie Daniel Spaw odniósł wielki sukces, prowadząc cieszącą się międzynarodowym uznaniem produkcję *Traviaty*, wyreżyserowaną przez R. Wilsona.

Banu Böke

Sopranistka Banu Böke dysponuje niezwykle szerokim repertuarem operowym, koncertowym, musicalowym, a także jazzowym. Obok bardzo popularnych ról operowych, takich jak Pamina, Agathe, Mimi i Arabella, śpiewa też rzadko wykonywane utwory, w tym partię Roksany w *Królu Rogerze* K. Szymanowskiego w dwóch inscenizacjach w Niemczech (w Wuppertalu i Norymberdze). Wykonuje też role operetkowe (*Rosalinda*) i musicalowe (z dużym sukcesem kreowała tytułową rolę Evity w musicalu A.L. Webbera). Banu Böke odniosła ostatnio wielki sukces, występując w oratorium *Nazim* autorstwa tureckiego pianisty i działacza na rzecz praw obywatelskich F. Saya, które wykonywano w całej Europie. W 2015 r. artystka występowała w Berlinie i Kolonii z Chor des Bach-Vereins Köln w specjalnym programie pieśni ormiańskiego kompozytora Komitasa, upamiętniającym rzeź Ormian dokonaną przez Turków w 1915 r.

James Gilchrist

Przełomem w karierze brytyjskiego tenora Jamesa Gilchrista było uczestnictwo w projekcie *Bach Cantata Pilgrimage* pod kierunkiem sir J.E. Gardinera – od tego czasu artysta ten cieszy się międzynarodową sławą. Jego wykonania partii Ewangelisty w *Pasji wg św. Jana* i *Pasji wg św. Matusza* J.S. Bacha wśród wykonań innych śpiewaków jego pokolenia są uznawane przez wielu za najznakomitsze. Artysta jest też

cenionym wykonawcą rozmaitych ról w oratoriach i operach G.F. Händla oraz interpretatorem muzyki C. Monteverdiego, zwłaszcza *Vespro della Beata Vergine*, które nagrat z King's Consort. James Gilchrist z pasją wykonuje też pieśni niemieckie (L. van Beethovena, F. Schuberta, R. Schumanna) i angielskie (G. Finziego, R. Vaughana Williamsa). Prowadzi również szeroką działalność nagraniową; wiele z jego płyt zostało nagrodzonych. W swoim repertuarze ma także muzykę B. Brittena, w tym *Serenadę*, *Canticles*, *Church Parables* i *War Requiem*.

Erik Sohn

Niemiecki baryton Erik Sohn wykłada muzykę popularną w Hochschule für Musik und Tanz Köln. Ponadto prowadzi zajęcia z różnymi zespołami a cappella. Rozwija karierę koncertową, a jest to możliwe m.in. dzięki jego szerokiemu repertuarowi – od utworów J.S. Bacha po dzieła L. Bernsteina. Śpiewał m.in. partię Jezusa w *Pasji wg św. Jana* oraz *Pasji wg św. Mateusza* J.S. Bacha, również w wykonaniach w pełni inscenizowanych. Ostatnio wystąpił w Kolonii jako Rock Singer w półinscenizowanym utworze L. Bernsteina. Jednym z jego ulubionych kompozytorów jest B. Britten, którego *War Requiem* wykonywał po raz pierwszy w Bonn w międzynarodowej produkcji upamiętniającej 60-lecie zakończenia II wojny światowej. Wystąpił wtedy pod batutą T. Neuhoffa z artystami z całej Europy, w tym z Polskim Chórem Kameralnym.

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsorzy:

